

Walt Whitman Rostow: *The World Economy: History and Prospects*

One thought ever at the fore—
That in the Divine Ship, the World,
breasting Time and Space,
All peoples of the globe together sail,
sail the same voyage,
Are bound to the same destination.

Med de raderna avslutar W. W. Rostow sin nya bok *The World Economy: History and Prospects* (Macmillan, London 1978, 363 kr, 833 s) på ett passande sätt; tvärs igenom hela den väldiga volymen — 833 sidor i stort format, till det facila priset av 363 kronor — löper som en sammanhållande röd tråd Rostows övertygelse att "det är möjligt och användbart att se berättelsen om den moderna ekonomiska tillväxten som en helhet", såväl geografiskt som tidsmässigt. Syftet med boken motiverar därmed dess omfång, ty det är inget mindre än att presentera en "bredare och mindre lokalpatriotisk bild av den ekonomiska historien, mindre uppsplittrad i perioder och nationer, inte så reducerad till statistiska genomsnittet, så att vi klart kan se varifrån vi har kommit och vad vi, människans samfund, har att möta i framtiden".

För att klara av detta förlitar sig Rostow dels på enorma mängder empiriskt material, hopsamlat under många år och redovisat i tusentals diagram och tabeller, dels på sin egen dynamiska, disaggregerade teori för utveckling, tidigare redovisad i bla *The Stages of Economic Growth*. Den dominerande neoklassiska teorin kan inte användas för hans syften, hävdar Rostow, eftersom den inte behandlar långsiktig ekonomisk förändring, eller gör det endast mycket abstrakt. Den kan inte, menar Rostow, på ett effektivt sätt behandla sådana strategiska faktorer som befolkningsförändringar, teknologisk utveckling eller förändringar i företagens vilja att genomföra innovationer. Detta gör att teorin visserligen tillåter elegant formulerade uttalanden om villkoren för statiska jämviktsslagen, men att den blir av begränsat

värde för den, som försöker studera den verkliga ekonomins långsiktiga utvecklingsdynamik. Inte heller den moderna tillväxtteorin kan hjälpa oss, enligt Rostow, eftersom den är formulerad i så aggregerade termer att den inte tillåter tillväxten att kopplas till de kritiska tekniska förändringar som sker i vissa speciella sektorer.

I sin alternativa teoretiska ansats försöker nu Rostow inkludera dessa tillväxt- och omvandlingsgenererande faktorer. Det blir då möjligt, hävdar han, att urskilja en dynamisk jämviktstväg för en sluten ekonomi med flera sektorer. Han formulerar således en disaggregerad, dynamisk jämviktmodell. Till denna lägger han det faktum att ekonomierna inte är slutna, utan kontinuerligt utsätts för olika störningar utifrån; att krig och andra sociala oroligheter kan förrycka anpassningen till jämvikt; att investeringsbesluten, tex på grund av olika psykologiska mekanismer, drabbas av systematiska fördröjningseffekter och felbeslut; att ibruktagandet av ny teknik och öppnandet av nya marknader och råvarukällor ofta tagit sig uttryck i stora, diskontinuerliga förändringar av den ekonomiska strukturen; samt att den offentliga sektorn på olika sätt ingripit i den privata sektorns utveckling. "Vad vi då kommer att observera, är dynamiska, interagerande nationella ekonomier, som ganska klumpigt försöker approximera de sektoriella jämviktstvägarna, och som successivt kommer att hamna över respektive under dem".

Boken är uppdelad i sex delar. I del ett ges en översikt över befolkningsutvecklingen i världen under de senaste 200 åren, och i del två följer så en översiktlig skiss över den ekonomiska tillväxtens spridning under samma period. Tillsammans ger dess båda avsnitt en utmärkt introduktion till studiet av världsekonomin historia. I del tre och fyra kommer sedan det analytiskt tyngre stoffet i form

av en diskussion om sekulära och kort-siktiga fluktuationer i världsekonomin; vad de beror på, hur de hänger ihop, och hur de är relaterade till strategiska variabler som t ex relativprisutveckling, uppkomsten och nedgången av olika "ledande sektorer", migration etc. I del fem – som är den sämsta och tyvärr också den längsta – gör Rostow en skiss över 20 nationella ekonomiers utveckling med hjälp av sitt berömda stadieschema. Emellertid är här de olika avsnitten så korta och sprängfyllda med statistik att de inte blir mycker mer än siffersammansättningar utan något egentligt sammanhang med resten av texten. I del sex, slutligen, drar Rostow slutsatser om framtidsutvecklingen och ger rekommendationer om lämpliga ekonomisk-politiska medel. Boken avslutas med 150 sidor av tekniska appendix, fotnoter och källförteckning.

De mest intressanta delarna är således del tre och fyra, och kanske då speciellt del tre, i vilken han behandlar "trendperioder" dvs de långa svängningar i världsekonomin som ofta betecknats "Kondratjevcykler" och som under de senare årens ekonomiska kris åter blivit på modet. Rostows behandling av detta fenomen skiljer sig dock från andras i det att han försöker göra en syntes av Kondratjews, Schumpeters och Kuznets olika ansatser, dvs integrera de "tre olika ansatserna när det gäller att analysera långa cykler: de som betonar faser av överflöd respektive knapphet för jordbruksprodukter och råvaror, och i samband med det förstnämnda fallet inbringandet av nya territorier i världsekonomin; de, som försöker länka långa cykler i priser, räntor och andra värdeserier till det successiva införandet av stora teknologiska innovationer; samt de, som inriktar sig på fluktuationer i tillväxttakten, förbundna med förändringar av internationella och inhemska befolkningsrörelser, som, i sin tur, är länkade till accelererade investeringar i transportsektorn, bostadsbyggande och den urbana infrastrukturen" (s 103).

I och med att han försöker åstadkomma allt detta på gång, blir Rostows bild

av de långa vågorna mer nyanserad och orsakssambanden inte så monokausala som i de flesta andra framställningar av fenomenet. Men resultatet blir, icke desto mindre, ytterligt kontroversiellt. Ty medan andra förespråkare för teorin om de långa vågorna hävdar, att vi i dag är på väg ner i en sekulär nedgångsfas (t ex Mandel och Forrester), menar Rostow att vi redan passerat denna och att världsekonomin således befinner sig i början av ett nytt sekulärt *uppsving!* Orsaken till denna till synes egendomliga uppfattning är att han definierar den långa vågen främst som ett cykliskt mönster i utvecklingen av relativpriserna på livsmedel och råvaror. Det senaste prisuppsvinget, som vi nu befinner oss i början av, hänger samman med hot om kommande fysisk brist på viktiga råvaror och mineraler. Varje uppgång har inneburit en sammanstötning mellan prisrörelserna för basvaror och den ledande industrisektorns dynamik, och medfört väldiga investeringsvågor för att undanröja bristsituationen. Därmed har nya ledande sektorer uppstått och drivit den tekniska utvecklingen framåt; i tur och ordning textilindustrin och ångmaskinen, järnvägarna och stålindustrin, den kemiska och elektriska industrin, bilindustrin, nu senast servicesektorn och kanske i framtiden energisektorn. Om inte politiska och miljömässiga faktorer sätter för snäva gränser kan vi således inom det närmaste decenniet komma att gå in i ett nytt sådant långsiktigt uppsving. Detta förutsätter dock politisk consensus, inkomstpolitik och samarbete Nord-Syd, hävdar Rostow.

Detta är en glimt av den bild Rostow tecknar av dynamiken i världsekonomin utveckling under de senaste 200 åren, eller, rättare sagt, den bild jag tror att han tecknar. Problemet med boken är nämligen att den är så ohyggligt omfattande. Den innehåller sådana heta-komber av statistik, och så kopiöst mycket information och observationer – om allt från bilens betydelse för ungdomens sexvanor till en analys av t ex Sao Paulo-regionens take-off – att man blir alldeles matt bara vid tanken att försöka sam-

manfatta huvudpoängerna. Det minsta man kan begära av författaren är en sammanfattning i något eller några kapitel; dock ligger det kanske i ämnets natur att det är omöjligt.

Men därmed har denna jättevolym inte riktigt lyckats presentera världsekonomins historia på det sätt Rostow själv föresätter sig. Den griper över för myc-

ket och blir därvid för diffus och splitt-rad. Däremot är den alldeles lysande som referensverk, som provokatör och som katalysator. Som sådan är den faktiskt oundgänglig för varje ekonomiskt-historiskt intresserad forskare.

Civilekonom *Klas Eklund*
Handelshögskolan i Stockholm